

Jaarverslag 2019

In het Meerjarenplan 2017-2022 staat dat het bestuur van het IVN Oost-Achterhoek jaarlijks in een jaarverslag verantwoording aflegt over de belangrijkste ontwikkelingen en gebeurtenissen die in het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden.

Onderstaand gaan we puntsgewijs in, op wat er ter uitvoering van het Meerjarenplan, in 2019 is gebeurd.

De tekst uit het Meerjarenplan staat in een kader en is *cursief* en in een kleiner corps weergegeven.

De volgorde van de verschillende werkgroepen is gelijk aan de volgorde in het Meerjarenplan.

Bestuur

Het bestuur doet wat een bestuur behoort te doen: de dagelijkse gang van zaken regelen en coördineren. Daarnaast worden vele bijeenkomsten en vergaderingen bezocht om actuele ontwikkelingen te volgen en er eventueel op te reageren. Naast bovenvermelde activiteiten organiseert het bestuur een aantal keer per jaar bijzondere bijeenkomsten zoals de nieuwjaarsreceptie en de Algemene Leden Vergadering. Daarnaast worden er projecten opgepakt als: project waterzuivering Neede en scholenproject Berkelland.

De Nieuwjaarsbijeenkomst werd dit jaar wederom gehouden in De Noasman te Beltrum en werd weer door veel leden bezocht. Onder het genot van een hapje en een drankje hebben wij elkaar “alle goeds” toegewenst voor het nieuwe jaar. Het was een plezierige bijeenkomst.

Op 20 maart 2019 kwam de Algemene Leden Vergadering in de Kruidenhof bijeen.

In 2019 kwam het Bestuur met de Coördinatoren 6 x bij elkaar. Voor de “pauze” met en na de “pauze” zonder Coördinatoren. De beoogde “efficiëntie-slag” is hiermee gemaakt.

In januari 2019 is 5^e NGO (Natuur Gidsen Opleiding) met 24 kandidaten van start gegaan.

Ondanks intensieve wervingsinspanningen krijgen wij geen kandidaten voor de functies van Voorzitter, Vice Voorzitter en PR & Promotie.

In het schooljaar 2019/2020 verzorgde het IVN mede de natuureducatie op basisscholen in Berkelland. Op meerdere Scholen met een totaal van ± 1200 leerlingen zijn via dit scholeneducatieproject met de natuur in aanraking te komen. Het was wederom een groot succes, waarmee de naamsbekendheid van het IVN wordt bevorderd!

De jeugd heeft de toekomst! We mogen van harte hopen dat we naar verloop van tijd deze jongeren als instroom mogen begroeten.

Op 11 oktober was het zo ver. De officiële opening van natuurkamp de Kronenkamp vond plaats. Een afvaardiging van ons bestuur overhandigde een fraai bloemstuk aan het bestuur van Stichting de Kronenkamp. Het begon al in 2015 toen wij als IVN-Oost-Achterhoek ‘iets’ wilden ter ere van ons 25-jarig bestaan. Dit ‘iets’ liep al gauw uit de hand. Jacqueline Collou, vijf jaar lang onze voorzitster, ging om tafel met. de Stichting Vleermuisdorp Neede die een nieuw onderkomen zocht en we ontwikkelden een nieuwe visie op de oude rioolwaterzuivering in Neede. 'Dat kan nooit', was de eerste gedachte van velen, maar gaandeweg de jaren en

ongeveer een miljoen subsidie later blijkt dat we een 'juweeltje' hebben geschapen. We feliciteren Stichting de Kronenkamp nogmaals van harte met deze mijlpaal en we hopen er nog jaren van mee te mogen genieten. Onze landschapswerkgroep heeft de Kronenkamp inmiddels als uitvalsbasis. En we organiseerden er onze nieuwjaarsreceptie in 2020.

Afgelopen jaar was er weer twee keer regio-overleg met de andere Achterhoekse IVN-afdelingen: Zutphen, Noord-Midden Achterhoek en de Oude IJsselstreek. Er wordt informatie uitgewisseld en weten elkaar te vinden als dat nuttig is. Vanuit de regio hebben we een afgevaardigde in het hoogste orgaan van de 'Vereniging IVN': de Landelijke Raad. Sinds 2013 is dat ons bestuurslid Jan Dirk Focker.

Belangrijke onderwerpen die in het verslagjaar in de Landelijke Raad speelden zijn: Verbreden van het draagvlak voor natuureducatie door samenwerking, onder andere met KNNV en Veldwerk Nederland. Versterking rol Landelijke Raad.

Verbetering dienstverlening landelijke organisatie aan afdelingen, met name de ondersteuning van ondersteuning afdelingen met (leden)administratie is hier en daar ondermaats en klachten werden in het verslagjaar lange tijd niet serieus opgepakt.

1 IVN: het omvormen van Vereniging (overkoepeling van afdelingen) en Stichting (Professionele organisatie) in 1 nieuwe vereniging. De Achterhoek is kritisch en heeft een paar duidelijke voorwaarden waaronder drastische verbetering van de dienstverlening van de landelijke organisatie. 2020 is 'implementatiejaar'.

Sollicitatie nieuwe voorzitter: Hans Gillesen uit Venray (oud-burgemeester aldaar).

De Bestuurssamenstelling is nu als volgt;

Voorzitter	Vacant
Vice Voorzitter	Vacant
Henk Wiggers	Secretaris
Tel. 06-20120995	ivn-oostachterhoek@kpnmail.nl
Ron Krabben	Penningmeester
Tel. 0544-372612	r.krabben2@upcmail.nl
Annet Elburg	Lid
Tel. 0543-769021	elburga@xs4all.nl
André Hendriks	Lid
Tel. 0544-352043	a.hendriks85@hotmail.com
Anke Hollink	Lid
Tel. 0545-291109	johnenankehollink@hetnet.nl
Jan Dirk Focker	Lid (Interim Voorzitter)
Tel. 0544-487469	jandirk@focker.eu
Kay ten Barge	Lid
Tel. 0545-473690	kaytenbarge@gmail.com

Tenslotte.

In 2019 zijn 7 leden bijgeschreven en 6 vertrokken. Daarmee komt het totaal aantal leden per 31 december 2018 op 193 leden waarvan 16 Huisgenootleden en 2 Ereleden en 4 Gastleden. Landelijk betalende leden 18. Incasso door afdeling zelf 160 leden, contributie is € 24,00 huisgenootleden betalen 11,00 Donateurs betalen minimaal € 11,00 en dat zijn er 13. Al met al was 2019 voor onze afdeling weer een jaar waar met voldoening op mag worden teruggezien!

Januari 2020, Bestuur IVN Oost-Achterhoek

De Jaarverslagen van de werkgroepen over 2019.

Werkgroep De Gentiaan (Werkgroep coördinator Frans Bomer)

Ons verenigingsblad draagt de naam van het prachtige plantje dat hier in de buurt nog sporadisch voorkomt (klokjesgentiaan). Het blad verschijnt drie maal per jaar en wordt gevuld met nieuws en achtergronden betreffende de afdeling. Ieder lid kan kopij aanleveren. De Gentiaan is een belangrijk onderdeel van de communicatie vanuit de afdeling met de leden.

Het afdelingsblad De Gentiaan verscheen ook dit jaar drie maal.

Frans Bomer was de eindredacteur, met Marco Boekelder als zijn rechterhand.

De vaste medewerkers waren dit jaar weer Els van Dijk, Auke Hoekstra en Kees de Rooij.

Gelukkig werd er ook met enige regelmaat kopij ingezonden door andere IVN-leden. Ook in 2020 zal dit hopelijk weer het geval zijn (maar dan wel graag voor de deadline).

Mevr. Kleine Punte coördineert de distributie en de Gentiaan wordt in Aalten bezorgd door Gerrit Heusinkveld, in Beltrum door Monique Molendijk en in Eibergen door Leo Janssen en Gertrude en Frans Bomer. In Groenlo doet Jetty Rodenburg de bezorging en in Lichtenvoorde Laurens Wildenburg. In Neede Tonny Klein Breteler en Anke en John Hollink en in Winterswijk Jopie Schreurs en Henk Wiggers.

Henk Wiggers zorgde voor de postverzending van de Gentiaan en de bezorging van het blad bij nieuwe leden. De Gentiaan aan de andere afdelingen, de KNNV Oost-Achterhoek en de landelijke IVN werd niet meer per post bezorgd, maar digitaal. De digitale verzending werd verzorgd door Frans Bomer.

Januari 2020, Frans Bomer.

Werkgroep Wandelingen (Werkgroep coördinator André Hendriks)

Iedere 3e zondag van de maand verzorgt de werkgroep Wandelingen vanaf 14.00 uur een natuurwandeling. Onder leiding van natuur-gidsen worden telkens andere mooie plekjes in onze omgeving bezocht en onderzocht. Daarnaast kan de werkgroep ook nog andere wandelingen en zelfs fietstochten organiseren. De data van deze wandelingen en fietstochten staan in onze jaarfolder, de Gentiaan en op de website. Ook via de lokale en regionale media worden deze bekend gemaakt.

De activiteiten van de groep wandelingen.		Aantal deelnemers
Januari	Doorstapwandeling Zwillbrock.	82
Februari	Rondje om de bult Vragender.	51
Maart	Muggenhoek Winterswijk.	25
April	Nationaal landschap Winterswijk.	65
Mei	Rammelen langs de ramsbeek Eibergen.	42
Juni	Vogels Zwillbrock.	50
Juli	Fladder weg vlinders Winterswijk.	26
Augustus	Kraanvogels Vragender.	20
September	Slinge Ruurlosebroek Ruurlo.	18
Oktober	Paddenstoelen in het Wollinkbos Haarlo.	25
November	Cultuurhistorie Kotten.	42
December	Winterwandeling Eibergen.	20

Alle gidsen en cursisten bedankt voor jullie goede inzet en we hopen jullie in 2020 weer vaak te zien en horen bij de wandelingen.

Januari 2020, André Hendriks.

Werkgroep Landschapsbeheer (Werkgroep coördinator Johnny Hollink)

De werkgroep Landschapsbeheer gaat actief in de natuur aan de slag. Het geologisch natuurpad op de Needse berg wordt door deze groep onderhouden. Daarnaast behoren het onderhoud van bospercelen en het knotten van wilgen tot de werkzaamheden. In de periode van oktober tot en met april is de werkgroep iedere eerste zaterdag van de maand van 9.00 tot 12.00 uur aan het werk. Daarnaast worden er doordeweeks op een middag ook nog wel klussen opgepakt. De werkzaamheden geschieden deels tegen een vergoeding vanuit de gemeente Berkelland. Jaarlijks is de werkgroep actief in de organisatie van de Natuurwerk- dag, die in samenwerking met Staatsbosbeheer op het Needse Achterveld wordt gehouden.

De werkgroep Landschapsbeheer bestaat uit 25 enthousiaste vrijwilligers , die werkzaam zijn voor de Gemeente Berkelland in het gehele werkgebied van de Gemeente. Verder zetten zij zich in voor Staatsbosbeheer en Natuurpark De Kronenkamp in Neede.

Johnny Hollink is coördinator van de werkgroep en Frans Bax is tweede coördinator.

Iedere eerste zaterdag van de maand is er een werkdag van 9-12 uur. Om alle werkzaamheden af te krijgen wordt er door de week, iedere woensdagmiddag gewerkt. Deze werkdag is van 13.30-16 uur en medewerkers krijgen per mail de werklocatie doorgestuurd. De werkmomenten op De Kronenkamp vinden plaats op de derde donderdag van de maand , en voor extra momenten komt de uitnodiging per mail.

Tijdens de ochtenden/ middagen is er tijd voor een gezellige pauze waar koffie , thee en koek niet ontbreken. De koffie/ thee wordt verzorgd door werkgroep leden Nel de Haas en Gertrude Bomer.

IN 2019 zijn de volgende werkzaamheden verricht:

Januari	Wilgen knotten Rekken en start knotten bebouwde kom Eibergen. Werkdag "De Kronenkamp".
Februari	Knotten In Eibergen en Werkdag "De Kronenkamp".
Maart	Laatste wilgen in Eibergen geknot en Werkdag "De Kronenkamp".
April	Onderhoud Geologisch Natuurpad De Needse Berg.
Mei	Gesprek Gemeente over behoud voorwaarden knotseizoen 2020. Werkdagen "De Kronenkamp"(2 extra dagen). Als dank voor inzet en hulp het jaarlijkse eet- uitje met de groep.
Juni	Zes dagdelen "De Kronenkamp". Veldwerkzaamheden Needse Achterveld –SBB.
Juli	Start Zomersnoei knotwilgen in geheel Berkelland. Werkdag "De Kronenkamp".
Augustus	Laatste wilgen voor de Zomersnoei en "De Kronenkamp"-werkdag. Opschonen Heidevelden Needse Achterveld SBB.
September	Werkmiddag Needse Achterveld en Werkdag "De Kronenkamp". Onderhoud van Geologisch Natuurpad Needse Berg.
Oktober	Uitstapje voor de vrijwilligers, aangeboden door SBB. Start van het Knotseizoen 2019/2020 in Ruurlo.
November	Wilgen knotten in Geesteren, Gelselaar en Ruurlo. Werkdag "DE Kronenkamp".
December	Wilgen knotten in Noordijk en Werkdag "De Kronenkamp".

Een heel groot aantal wilgen is ontdaan van hun takken tijdens de Wintersnoei en alle wilgen zijn tijdens de Zomersnoei ontdaan van opschot in 2019.

Alle medewerkers weer veel dank voor inzet en enthousiasme.

Januari 2020, Frans Bax en Johnny Hollink.

Werkgroep Promotie (De functie van Werkgroep coördinator is vacant)

De werkgroep Promotie geeft informatie tijdens evenementen: de nationale natuurwerkdag, de open dagen van de Kruidenhof in samenwerking met Groei en Bloei, de Needse kerstmarkt en diverse andere evenementen. Daarnaast wordt er voor leden en donateurs jaarlijks een busreis georganiseerd. Er wordt tevens in ruime mate aandacht besteed aan publiciteit, onder andere door middel van de uitgifte van folders en persberichten.

Voor alle wandelingen en thema-avonden gaat er een persbericht uit. Soms werden de ingezonden persberichten maar gedeeltelijk in de media opgenomen. Daarnaast hebben wij een mooie folder waarin alle activiteiten in staan.

Werkgroep Vleermuizen (Werkgroep coördinator Anke Hollink)

Sinds 2001 beheert de werkgroep Vleermuizen een zelf gebouwde vleermuizenkelder in Neede. Ook elders worden onderkomens voor de vleermuis gerealiseerd. In de maanden mei tot en met oktober worden er vleermuisexcursies verzorgd. Onze vleermuizenwerkgroep is zeer nauw gelieerd aan de Stichting 'Vleermuizendorp Neede'.

De werkgroep bestaat uit de volgende leden: Arie Kornegoor, Auke Hoekstra, Kevin Collins, Kay te Barge, Erika Ordeman, Hans Berndsen en Anke Hollink. (werkgroep coördinator). Een aantal gidsen maakt ook deel uit van de Stichting vleermuizendorp Neede. Zij verzorgen rondleidingen tijdens de veld excursies en gaan met de aanwezigen op zoek naar vleermuizen met behulp van de bat-detector. In januari 2019 vond weer de jaarlijkse telling van de vleermuizen plaats in de kelder op Het Vleer (eigendom IVN OA).

In 2019 vonden de volgende activiteiten plaats:

- Februari inspectie vergistingstank "De Kronenkamp" met leden van vleermuis werkgroep Gelderland (vlegel), naar geschiktheid filter voor winterverblijf vleermuizen, na veel interne werkzaamheden.
Kevin en Anke geven een lezing over vleermuizen in de Hooiplukker in Lochem voor een groot publiek.
- April Komt IVN gids in opleiding Wilco Poortman onze werkgroep versterken.
Excursie op camping Lolotte in Neede.
- Mei Excursie camping Lolotte in Neede.
Lopen 6 stagiaires van de IVN gidsen cursus stage bij de vleermuiswerkgroep.
Excursie camping Taming in Ruurlo.
Gerhard Glas van Vlegel komt voor inspectie van het vleermuis winterverblijf na nodige aanpassingen in het filter.
Gaan leden van de werkgroep een boerderij inspecteren in Hengelo Gld. op aanwezigheid van vleermuizen.(vroeg ochtend inspectie, vanaf 4 uur).
Dit op verzoek van een ecooloog, die vergunning moet verlenen voor sloop deel oude boerderij.
Praktijkavond voor de gidsen in opleiding op Natuurpark De Kronenkamp.
Excursie Camping Lolotte in Neede.(bij elke veldexcursie sluiten gidsen in opleiding aan).
- Juni Excursie Camping Lolotte Neede.
Excursie Camping Hof van Moeder Aarde, Noordijk.
Vleermuizen spotten op een natuurterrein in Ratum, adviseren om het terrein vleermuis vriendelijk in te richten.
Ontvangen bericht dat onze gids Hans Berndsen ernstig ziek is en zich terug trekt uit de werkgroep.

- Gaan de werkgroepleden weer naar Hengelo. Voor een avondronde op de boerderij. (Van 21 - 12 uur).
- De werkgroepleden zijn actief bij de herinrichting van de vleermuisexpositie op Natuurpark "De Kronenkamp".
- September Twee open monumenten dagen op Natuurpark "De Kronenkamp" waar de vleermuis werkgroep de nieuwe expositie presenteert.
Laatste inspectie op de boerderij in Hengelo. Het rapport kan naar de ecooloog, er zijn geen vleermuizen in de boerderij gevonden.
Stopt Auke Hoekstra na jaren met zijn activiteiten voor de vleermuis werkgroep.
- Oktober Nacht van de nacht op Natuurpark "De Kronenkamp", georganiseerd door de vleermuis werkgroep.
- November Nemen we afscheid van Hans Berndsen. We zijn Hans veel dank verschuldigd voor zijn inzet voor onze werkgroep.
- December De vleermuizen zijn in winterslaap, maar de werkgroep is alweer bezig met het organiseren van activiteiten voor 2020.
In verband met de aanleg van de nieuwe N18 heeft Rijkswaterstaat enkele compenserende maatregelen moeten nemen voor de aanwezige vleermuizen langs het traject in ons werkgebied. Deze zijn ondergebracht bij de vleermuis-werkgroep en worden twee keer per jaar onderhouden door ons.
We krijgen hier hulp bij van de werkgroep Landschapsbeheer.
- Januari 2020, Anke Hollink.

Website (Werkgroep coördinator Patrick Schoenmakers)

Enkele mensen zijn belast met het actueel houden van de website. In het digitale tijdperk wordt het steeds belangrijker dat onze afdeling digitaal goed voor het voetlicht wordt gebracht. Op de startpagina vindt u de actuele berichten en wanneer u doorklikt kunt u de achtergrondverhalen lezen.

De tweede helft van 2019 is het beheer van de website overgenomen door Patrick Schoenmakers. Naast het enigszins herstructureren van de website is er ook een zogenaamd blog in het leven geroepen. Een dergelijk blog kan gezien worden als een soort dagboek waaraan elk lid zijn of haar bijdrage kan leveren in de vorm van bijvoorbeeld foto's, een verslagje van een persoonlijke ervaring in de natuur of leuke feiten en/of weetjes omtrent flora en fauna.

De webmaster is natuurlijk afhankelijk van het regelmatig aanleveren van dergelijke bijdragen. Ondanks een 'vliegende start' van dit blog zijn er de laatste paar maanden helaas geen bijdragen meer ingezonden. Bij deze dan ook nogmaals de oproep aan eenieder om in geval van leuke natuur gerelateerde zaken die hij of zij met andere leden wil delen te mailen naar webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

En mocht u bepaalde informatie op de website missen of een idee hebben voor iets nieuws, dan kunt u het uiteraard altijd mogelijk om op hetzelfde e-mailadres contact op te nemen met de webmaster.

Januari 2020, Patrick Schoenmakers.

Werkgroep Thema avonden (Werkgroep coördinator Lies Jacobs)

*Deze werkgroep organiseert in ons grote verzorgingsgebied jaarlijks enkele thema avonden afwisselend in Groenlo, Eibergen, Neede, Lichtenvoorde en Winterswijk.
Voor deze thema-avonden worden deskundige sprekers benaderd.*

Jaarverslag Thema avonden 2019 (i.s.m. KNNV-Oost-Achterhoek).

Januari	De Wolf in Nederland door Hugh Jansman De Huve - Eibergen	33 leden + 24 pers. geen lid
Februari	Energietransactie in de Achterhoek door Arjan van Unnik Den Diek - Lichtenvoorde	12 leden + 15 pers. geen lid
Maart	Weidevogels door Albert Beintema Zonnebrinkkerk - Winterswijk	30 leden + 20 pers. geen lid
April	Klimaatvriendelijk tuinieren door Richard Trenning en Jacqueline Collou Den Diek - Lichtenvoorde	12 leden + 2 pers. geen lid
Mei	Gidsgesteente door Gerard Doornbos De Huve - Eibergen	8 leden + 11 pers. geen lid
Juni	De oehoe in de Achterhoek door Gejo Wassing Zonnebrinkkerk - Winterswijk	20 leden + 40 pers. geen lid
September	Waterfootprint door Rick Hogeboom Den Diek - Lichtenvoorde	7 leden + 4 pers. geen lid
Oktober	Vergeten groente door Diana en Hans Laan De Huve - Eibergen	5 leden + 8 pers. geen lid
November	Woeste gronden en historisch landschap door Lud Overkamp Zonnebrinkkerk - Winterswijk	19 leden + 14 pers. geen lid
December	Wie het kleine niet eert door Atze Oskamp Den Diek - Lichtenvoorde	17 leden + 3 pers. geen lid

Alhoewel we op sommige thema-avonden wel graag meer bezoekers hadden gezien, zijn we over het algemeen blij met de opkomst.

Bij aanvang van het jaar bestond de werkgroep uit 7 leden: Hans Berndsen, Ben Boschker, Ben ter Braak, Annet Elburg, Lies Jacobs, Marion van Noord en Ton Reerink.

Hans is in december overleden en Ben ter Braak heeft op de laatste thema-avond in Lichtenvoorde afscheid genomen.

Ter voorbereiding van het programma heeft de werkgroep in februari, mei en september vergaderd.

Januari 2020, Lies Jacobs.

Werkgroep Planten in hun omgeving (Werkgroep coördinator Jan Dirk Focker)

Dit is voor het IVN Oost-Achterhoek een nieuwe werkgroep en staat dus niet in het Meerjarenplan.

Deze werkgroep is in samenwerking met de . KNNV-Oost-Achterhoek.

Ook afgelopen jaar organiseerde de IVN-werkgroep 'planten in hun omgeving' bestaande uit Els van Dijk, Thea Croese en Jan Dirk Focker (coördinator), samen met de KNNV Oost Achterhoek, weer vijf plantenexcursies voor IVN- en KNNV-leden. Dit was alweer het derde jaar van deze succesvolle samenwerking! Doel is meer kennis over planten te krijgen. Daarnaast willen we meer te weten komen over waarom planten nu juist op een bepaalde plek groeien en kijken we naar de samenhang in het landschap.

Naast de excursies is er ook gelegenheid te determineren onder andere in de zogenaamde 'werkstee' bij KNNV-organisator Fred Bos aan de Bocholtsestraat 49 in Winterswijk.

De volgende vijf excursies hadden elk een eigen thema met bijpassend excursiegebied (*met tussen haakjes de bijzondere soorten*).

- April (Koningsdag) Heksenbos, Winterswijk.
(Slanke sleutelbloem, grootbloemmuur, gele bosanemoon).
- Mei Oude Leerinkbeek, Beltrum.
(Blauwe zegge, zwarte zegge, biezenknoppen, veldbies, pitrus, liesgras, kropaar).
- Juni De Haar, Winterswijk (Woold).
(Grote ratelaar kleine ratelaar, heidekartelblad, rood viltmos, gewoon puntmos, watervorkje, moerasstruisgras, gewoon struisgras, tandjesgras, moeraswalstro, tormentil, knolrus, zwezerik, grote wederik, waternavel, schildereprijs, moerashertshooi (ruikt naar maggi), egelboterbloem, wolfspoot, brunel, kale jonker, pilvaren, moerassprinkhaan, grote platbuik (libel) en oeverlibel).
- Augustus Needs Achterveld.
(Zeer gevarieerd! Vlottende bies, draadgentiaan, oeverkruid, ondergedoken moerasscherm, dwergzegge, naaldwaterbies, pilvaren, kleine zonnedauw, moeraswolfsklauw, klokjesgentiaan, ogentroost, krielparnassia, dwergglas, echt duizendgulden (450 euro)kruid, zilverhaver).
- September Nat heideveld Vreehorstweg/Veldhorstweg, Winterswijk.
(Erg droog! Beetje 'wensdetermineren'. Toch wel: dwergzegge, wolfspoot, heidekartelblad en tormentil).

Tot nu toe is elk jaar met de plantenwerkgroep anders. Dit maal stond vooral in het teken van 10 (tien!) zeer enthousiaste stagiairs van de gidsenopleiding. Zij werkten intensief mee aan de voorbereiding (geologie, topotijdreis, planten voorbereiden). En het enthousiasme werkte aanstekelijk op de begeleiders, zowel die van IVN als KNNV.

De voorbereidingen van een plantencursus namen een aanvang. Volgend jaar worden excursies ook in de jaarfolder opgenomen, wel met de restrictie dat alleen IVN- en KNNV-leden meekunnen en dat opgave vóóraf verplicht is.

Januari 2020, Jan Dirk Focker

Beleef de natuur

Jaarverslag IVN Oost-Achterhoek 2019